

Aulis Tynkkynen

Arkkitehti kaupunkikeskustan suunnittelijana

Arkkitehtien asema ja ydinkeskustojen kehittäminen Suomen pienissä ja keskisuurissa kaupungeissa.

Aulis Tynkkynen

ARKKITEHTI KAUPUNKIKESKUSTAN SUUNNITTELIJANA

Tutkimus arkkitehtien työstä ja asemasta
sekä ydinkeskustojen kehittämisestä
Suomen pienissä ja keskisuurissa
kaupungeissa.

Lisensiaatintyö 1994. Tampereen teknillinen
korkeakoulu. Arkkitehtuurin osasto.

© 2023 Aulis Tynkkynen

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt,
Saksa

ISBN: 978-952-80-5037-7

SISÄLLYSLUETTELO

Lukijalle noin 30 vuotta myöhemmin 17.11.2023	10
Tiivistelmä	15
Abstract	18
Esipuhe	21
<u>A. TYÖN TAUSTA JA LÄHTÖKOHDAT</u>	23
Henkilökohtainen tausta	
Yleinen tausta 1: keskustelu arkkitehtien asemasta	
Yleinen tausta 2: ydinkeskustojen kehittäminen	
Tutkimussuunnitelma	
Tutkimusmetodi. Kyselyn perustelu.	
Kyselyn rajaus	
Vastaaajien valinta	
Kyselyn toteutus ja arviointi	
Tutkimuksen tulkintaa	
<u>B. TUTKIMUKSEN ANTI</u>	45
1 <u>ARKKITEHTUURIN PAIKKA</u>	46
1.1 ARKKITEHTUURI JA TAIDE	46
Kirkastettu kuva	
Yhtenäisyys moninaisuudessa	
Pyyteettömyys	

	Objektiivisuus ja subjektiivisuus Yhteinen keinahdus? "Rumuuden estetiikka" Eettisyys ja ekologisuus Arkkitehtuuri taidemuotona Kyselyn antama kuva arkkitehtuurin ja taiteen suhteesta	
1.2	ARKKITEHTUURI JA LUOVUUS	64
1.3	ARKKITEHTUURI, KIELET JA MERKITYKSET "Mystilliset" merkitykset Merkityksien näivettyminen modernismissa ja modernistinen arkkitehtien kieli Arkkityypeistäkö apu? Symbolimerkityksistä Merkityksien puute konkreettisissa ympäristösuunnitelmissa Mitä luulen ymmärtäneeni? Kysely kielen ja merkityksien kannalta	67
1.4	ARKKITEHTUURI JA TYYLIT Klassisuus ja romanttisuus Mikä on oikea tyyli? Tyylit kyselyssä	79
1.5	ARKKITEHTUURI, RATIONALISMI JA KOKONAISVALTAISUUS Arkkitehtuuri ja tulosajattelu	85
2	<u>ARKKITEHTIEN ASEMA</u>	91

2.1	PYRKIVÄTKÖ ARKKITEHDIT YLIVALTAAN? Arkkitehtien logiikka? Ovatko muut eri mieltä Nupposen tutkimuksen antama tausta Valtapyrkimysten oikeutus	91
2.2	ALTRUISMI, TAIDE JA HILJAINEN TIETO 'ARKKITEHTIVALLAN' LEGITIMITEETIN TURVAAJANA	97
2.3	ELIITTI JA PERUSJOUKKO	100
2.4	ARKKITEHTIEN ASEMA KYSELYN KOHDEALUEELLA Kaupunkisuunnittelussa Kaupunkikeskustojen suunnittelussa Talojen suunnittelussa Rakennusvalvontatyössä "Yhteiskuntasuhteet" yleensä Organisatorinen tilanne	104
3	<u>KAUPUNGIN YDINKESKUSTA JA SENKEHITTÄMINEN</u>	111
3.1	KAUPUNKI JA MAASEUTU Kaupungin ja maaseudun limittämisorit Paluu kaupunginmuuriin? Rajanveto kyselyssä	111
3.2	KAUPUNKIKESKUSTAN ERITYISESTÄ	

	LUONTEESTA	118
3.3	FUNKTIONALISTISESTA KAUPUNKISUUNNITTELUSTA JA SEN KRITIIKISTÄ "Amerikkalaisen kaupungin malli" "Kaupungin rekonstruktio" Funktionalismi ja kaupunkikuva Suomalaiset keskustauudistukset Suunnittelutekniikat ja -tavat	122
3.4	KAUPUNKIKESKUSTA KYSELYSSÄ Mielikuvat ydinkeskustoista Erilaisten intressien toteutuminen ydinkeskustoissa Ydinkeskustan tärkeät ominaisuudet Ristiriidat ydinkeskustojen kehittämisessä Ristiriitojen tärkein syy Kävelykadun tai laajemman autottoman alueen tarve Harmonia vai shokki Ydinkeskustan suurin esteettinen ongelma Millainen tehtävä ydinkeskustan kehittäminen on? Ydinkeskustan kehittämisen vetovastuu Kokonaisvaltaiset ydinkeskustojen kehittämisprojektit Esimerkkinä Mikkelin kaupunki	137

C. LOPPUSANAT

Lähtökohtaoletuksista
Taiteen mahdollisuudesta
kaupunkikeskustassa
Kieliopin mahdollisuudesta
Yksi tyyli ja monet tyylit

Lähteet

162

LIITTEET (vain alkuperäisessä monisteessa):

- Liite 1: Esitelmä 16.10.1989
- Liite 2: Esitelmä 13.11.1990
- Liite 3: Kyselykaavake helmikuu 1991
- Liite 4: Yhteenvedo kyselyaineistosta
- Liite 5: Tutkimusmenetelmän kuvaus ja kritiikki

Lukijalle noin 30 vuotta myöhemmin 17.11.2023

Jatko-opinnot olivat hyvin tärkeä vaihe elämässäni. Olin saanut arkkitehdin perustutkintoni valmiiksi vuoden 1980 lopulla ja ollut kunnallisessa kaavoitustyössä reilut puoli vuotta jo opiskeluajalta tutussa Tampereen kaupungin kaavoitusvirastossa ja sitten Iisalmen kaupungilla asemakaava-arkkitehdin ja kaavoitusarkkitehdin titteleillä.

Ammattitutkijaa minusta ei tullut- Ehkä siihen ei ollut riittävästi pyrkymä, mutta ei ollut kyllä oikein tilaisuuksiakaan. Oli jotenkin selvää, että teen tutkimusta sen minkä teen muun työn ohella. Myös tutkimuskysymykset syntyivät kunnallisilta työpaikoiltani, kunnallisen kaavoitustoimen ja erityisesti kaupunkikeskustojen kehittämisen näkökulmasta. Nyt jälkikäteen tuntuu kuitenkin siltä, että juuri tutkimukseen liittyvät työni ovat olleet eniten tavoittelemiani ja eniten tietoista suorittamista, kun varsinainen työ virkamiehenä oli suureksi osaksi suoriutumista erilaisista tehtävistä ennen muuta toimeentulon turvaamiseksi.

Jotain ajatuksia tutkimuksen suuntaan lienee kuitenkin syntynyt jo noin vuosina 1974–77, kun sivuopintoina suoritin Tampereen yliopistossa sosiologian, tilastotieteen ja valtio-opin arvosanoja. Arkkitehtuuriopinnoissani tutkimuksella oli aika marginaalinen osa; sehän on yleensäkin usein hyvin soveltavaa ja liittyy kulloiseenkin suunnittelutehtävään eli harjoitus- tai diplomityöhön.

Oma diplomityöni *Siuron kaavarunko* (Tampereen

Kirja on Tampereen teknillisen korkeakoulun Arkkitehtuurin osaston lisensiaatintyö vuodelta 1994. Työssä on kirjallisuuden ja kyselyn avulla pohdittu arkkitehtuuria ja selvitetty arkkitehtien asemaa sekä kaupunkikeskustojen uudistamiseen tähtääviä suunnitelmia Suomen pienissä ja keskisuurissa kaupungeissa. Tekijä on lisännyt kirjan alkuun erillisen esipuheen "noin 30 vuotta myöhemmin" vuonna 2023.